

PRIKAZ RADA AUTORICE

Književna večer posvećena znanstvenici i pjesnikinji Vjekoslavi Jurdana Žminj, 14. prosinca 2023.

Dr. sc. Vjekoslava Jurdana, sveučilišna profesorica na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, znanstvenica je čiji je plodan rad prije svega usmjeren na očuvanje i njegovanje čakavskoga narječja u književnom stvaralaštvu i odgojno-obrazovnom radu. Polazište njezina znanstvenoga i stručnoga rada (ali i umjetničkoga stvaralaštva) jest čakavska književna riječ i zavičajna baština Istre, Hrvatskoga primorja i otoka.

Rođena je u Rijeci 1967. godine gdje je uz završeni studij južnoslavenskih jezika i književnosti 2007. godine doktorirala s tezom o ulozi povijesti i prostora u opusu antologijskoga književnika Drage Gervaisa na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Od tada je objavila četiri znanstvene monografije i stotinjak znanstvenih i stručnih radova u zemlji i inozemstvu iz područja teorije i povijesti književnosti te eseje i prikaze raznolike tematike. Autorica je i niza predgovora te kritičkih prikaza različitih pjesničkih zbirki i književnih djela.

Za svoj je znanstveni, stručni i književni rad višestruko nagrađivana, a neke su od dobivenih nagrada *Posebno priznanje Grada Opatije za doprinos u očuvanju i njegovanju tradicijske baštine* (2010.) te *Nagrada Grada Opatije za područje kulture* (2016.), a dobitnica je i državne nagrade „Ivan Filipović” Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske za doprinos u području znanstvenoga i stručnoga rada 2016. godine. Njegovanje zavičajne čakavske riječi i implementacija zavičajne književne baštine u odgojno-obrazovni rad glavno su obilježje njezina stručnoga (nastavnoga) djelovanja. U tekstu obrazloženja za dobivenu državnu nagradu navodi se i da „svojim djelovanjem posebice pridonosi (i) očuvanju zavičajnoga identiteta i kulture, osobito Istre i Hrvatskog primorja”.

Članica je Hrvatskoga društva istraživača dječje književnosti, Centra za istraživanje dječje književnosti i kulture na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Katedre Čakavskog sabora Lovran, Katedre čakavskih pjesnika koja djeluje u okviru Ustanove "Ivan Matetić Ronjgov", Društva hrvatskih književnika u Zagrebu, Društva hrvatskih književnika - Istarski ogranak u Puli i američkoga udruženja Association for Slavic, East European, and Eurasian Studies (ASEEES) / (Udruženje za slavenske, istočnoeuropske i euroazijske studije).

Pokretačica je i voditeljica međuinstitucijskoga znanstvenoistraživačkog projekta „Viktor Car Emin i njegova uloga u razvoju hrvatskog školstva i dječje književnosti u Istri” u koji je osim Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli uključen i Centar za istraživanje dječje književnosti i kulture Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U radu na projektu sudjeluju i mladi istraživači (diplomanti FOOZ-a Alen Klančar i Mariela Tomičić), među kojima je jedan doktorand na poslijediplomskom doktorskom studiju *Nove paradigme obrazovanja* FOOZ-a Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

Recentna istraživanja nastala u suradnji s mladim istraživačima u okviru znanstvenoistraživačkoga projekta o djelovanju Viktora Cara Emina Vjekoslava Jurdana prezentirala je i na nedavno održanoj (od 23. do 25. studenoga) međunarodnoj znanstvenoj konferenciji u Zagrebu u području istraživanja dječje književnosti (*Za istim stolom: položaj i status istraživanja dječje književnosti*). Izlaganja „Politički ciljevi i strujanja unutar hrvatskog narodnog preporoda u Istri kroz uređivačku politiku dječjeg časopisa *Mladi Istranin/Mladi Hrvat*“ i „Slika nacionalnih i socijalnih raslojavanja u Istri u dječjem časopisu *Mladi Istranin/Mladi Hrvat*“ prezentirala je u suradnji s diplomantima koji su suradnici na projektu. U koautorstvu s bivšim diplomantima objavila je i znanstveni rad u časopisu za proučavanje dječje književnosti *Libri et liberi o Eminovu stvaralaštvu za djecu i mladež pod naslovom „Časopisi Mladi Istranin i Mladi Hrvat Viktora Cara Emina u listu Naša sloga”*.

Svoja je znanstvena istraživanja prezentirala na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim konferencijama, a na mnogima je izlagala o životu i književnom stvaralaštvu Drage Gervaisa. Posebno se ističu izlaganja na znanstvenim konferencijama u Washingtonu i Chicagu o temi egzila, emigracije i nostalgije u književnosti. Na međunarodnom slavističkom skupu u Washingtonu (*The 48th Annual ASEEES Convention*, Washington, DC) u studenome 2016. godine prezentirala je rad o čakavskom pjesništvu Drage Gervaisa - *Exile, Nostalgia, Melancholia (on the example of Chakavian poetry of Drago Gervais) / Egzil, nostalgija i melankolija (na primjeru čakavske poezije Drage Gervaisa)*.

Godine 2017. sudjelovala je na međunarodnoj konferenciji u Chicagu (49th Annual Convention Association for Slavic, East European, & Eurasian Studies) gdje je izložila rad *Between History and Hysteria - Transgressions in the Novel Danuncijada by Viktor Car Emin. /Između povijesti i hysterije - transgresije u romanu Danuncijada Viktora Cara Emina* u kojem detaljno analizira slojeve Emina književnog prikaza složene povijesne ličnosti, kao što je bio Gabriele D'Annunzio, ali i onodobnih povijesnih događaja u gradu Rijeci (1919. - 1921.). U takvu književnoteorijskom okviru daje i književnopovijesni prikaz složenoga odnosa dvojice književnika i suprotstavljenih političkih boraca: Emina i D'Annunzija.

Svoj je znanstveni i stručni rad prezentirala i u Bugarskoj 2017. godine na Sveučilištu „Pajsije Hilendarski” u Plovdivu gdje je održala nastavu o različitim temama hrvatske književnosti u okviru CEEPUS međunarodnoga znanstvenog programa.

Održala je i brojna pozvana stručna predavanja u Lovranu, Ičićima, Opatiji, Rijeci i Zagrebu. Osim proučavanja stvaralaštva Drage Gervaisa, autorica se bavi i drugim liburnijskim kulturno-povijesnim temama, kao što su stvaralaštvo Viktora Cara Emina (dječji časopisi *Mladi Hrvat/Mladi Istranin*, roman *Naša Mare*) Jakova Volčića, Franje Matetića, povijest školstva na Liburniji i liburnijska usmena zavičajna baština te pučko književno stvaralaštvo iseljenika Hrvatskoga primorja.

Osim brojnih znanstvenih i stručnih priloga koji su objavljeni u recentnim zbornicima skupova i časopisima, Vjekoslava Jurdana je autorica četiriju znanstvenih monografija.

1. Godine 2009. objavila je znanstvenu knjigu **Povijest kao sudbina. Život i stvaralaštvo Drage Gervaisa** u nakladi Izdavačkoga centra Rijeka, *Biblioteka Dometi*.

Rekonstuirajući Gervaisov književni opus (poeziju, prozu i dramu) autorica progovara o povijesti i istražuje elemente koji njegovo književno djelo smještaju u kontekst povijesnih i društvenih prilika, a koje su dovele do izгона Hrvata s opatijskoga i istarskoga područja. Gervaisova je životna i stvaralačka sudbina polazište za proučavanje *fenomena egzila* u književnosti, međuodnosa povijesti i književnosti te problema čovjekova identiteta i njegova iskaza u književnom djelu.

U prikazu Gervaisova života i stvaralaštva autorica se koristila velikim brojem izvora od periodike i arhiva do Gervaisove osobne korespondencije i privatne ostavštine opatijske obitelji Grgurev uz pomoć koje je rekonstruirala i Gervaisove posljednje dane života. Smještajući Gervaisov književni opus u

povijesni kontekst i ističući književno stvaralaštvo u egzilu, autorica definira njegovu antologijsku ulogu u *prikazu identiteta (liburnijske) sredine* koji je obilježen melankolijom i nostalgijom za rodnim krajem.

2. Godine 2015. objavila je knjigu **Igri. Mala zavičajna čitanka s primjerima čakavske poezije Drage Gervaisa** u nakladi Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Ustanove „Ivan Matetić Ronjgov” Viškovo.

U knjizi (na 243 stranice) autorica pokazuje različite načine i postupke u njegovanju zavičajne književne riječi u radu s najmlađima (djecom predškolskog i mlađeg školskog uzrasta) putem slike, zvuka i pokreta. Polazište za opis njegovanja zavičajne riječi je Gervaisova opatijska čakavština čiji je književnoumjetnički izraz na stiliziranoj čakavštini vrhunsko poetsko ostvarenje. Autorica istražuje recepciju književnoumjetničkoga teksta kod najmlađih primatelja (djece) koji je poetskim izrazom vezan uz *odnos prema opatijskom zavičaju*. Autorica navodi primjere za uključivanje čakavskoga pjesništva u nastavni sadržaj medijske kulture, kao i primjere dramskoga prikaza književne zavičajne riječi. Pionirski karakter knjige određuje činjenica što je autorica ponudila način, metode i okvir rada s predškolskim djetetom s ciljem očuvanja zavičajne (književne) riječi koji nedostaju u okviru metodike književnoga odgoja predškolske dobi. U knjizi **Igri** naglašava se poželjnost upotrebe zavičajnoga idioma kojim se razvijaju dječje sposobnosti komunikacije, pismenosti, ali i bolja usvojenost standardnoga jezika.

3. Godine 2019. objavila je treću znanstvenu monografiju **Pašta i fažol / O književnosti i hrani uz izbor djela Drage Gervaisa u kojoj je prikazala kod nas slabo zastupljenu znanstvenu temu o hrani u književnosti. U ovoj se monografiji autorica bavi** topikom hrane u pjesničkom i dramskom djelu poznatoga čakavskog književnika. Tema hrane u Gervaisovu književnom opusu prisutna je u opisu likova, opisivanju običaja i društvenoga statusa, a *prehrambeni leksik* u Gervaisovu književnom opusu, zaključuje autorica, *opisuje kolektivni identitet i kulturu njegovih korisnika*.

4. Godine 2021. objavljena je u suautorstvu s Radovanom Tadejem četvrta znanstvena monografija **Putovima Pavla Vidasa (O životu, putovanju i pisanju jednog iseljenika)** u nakladi Instituta za migracije i narodnosti te Katedre Čakavskoga sabora „Bakarskog kraja”. U monografiji se kritički prikazuje tekst *Životopisa iseljenika Pavla Vidasa, podrijetlom iz Hreljina u bakarskom zaleđu*. U svojem životopisu autor pripovijeda o povijesnim, političkim, društvenim, ekonomskim i kulturnim prilikama u Hrvatskoj, ali i u svijetu s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Uz povijesni kontekst u koji je stavljen tekst životopisa, monografija sadrži i književnoteorijsku analizu teksta koji dokumentira životnu isповijest.

Autoričin je rad popraćen i u medijima u kojima i sama nastupa: na radiju (Radio Rijeka, Radio Pazin, Prvi program Hrvatskoga radija, Treći program Hrvatskoga radija), televiziji (Dobro jutro Hrvatska, HTV Centar Rijeka) i u časopisima i dnevnim listovima (Glas Istre, Novi list) koji su se osvrnuli na stručni prikaz njezina stvaralaštva ili je gostujući u emisijama na radiju i televiziji samostalno prikazala svoju znanstvenu i stručnu djelatnost. Tako je nedavno na Hrvatskome radiju, gostujući u emisiji *Kozmopolis – književnost u kontekstu*, predstavila časopise za djecu hrvatskoga književnika Viktora Cara Emina *Mladi Istranin* i *Mladi Hrvat*.

Pod njezinim je mentorstvom na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli obranjeno preko 50 završnih i diplomskih radova. Na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu uključena je, kao članica povjerenstva, u izradu doktorske disertacije (radni naziv *Funkcije emocije u književnosti*), a sudjeluje i u izvođenju doktorskoga programa *Nove paradigme obrazovanja* na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli s ciljem obrazovanja i razvoja mladih istraživača.

Iako je u svojem znanstvenom radu usmjerena na književnoteorijsko područje proučavanja, s posebnim naglaskom na život i djelo poznatoga čakavskog književnika Drage Gervaisa, jezični je prinos njezinih znanstvenih postignuća nemjerljiv, a ogleda se u isticanju važnosti upotrebe materinskoga (zavičajnoga) idioma kod djece predškolskoga uzrasta i učenika mlađe školske dobi, kao i književnoga stvaralaštva na čakavskom narječju. Njezin je bogat znanstveni i književni opus, k tome, vrijedan dokaz činjenice da je i čakavsko narječje jezični kod na kojem se ostvaruju estetski vrijedna književna djela, što pokazuje i ova posebna večer posvećena njezinu stručnom i književnom stvaralaštvu koje promovira i njeguje hrvatsko i liburnijsko ČA.

Helena Pavletić
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Republika Hrvatska
hpavletic@unipu.hr

